

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти**

02 грудня 2019 року № 189/1

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ДЛЯ ОСІБ ІЗ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

(підвищення кваліфікації)

Галузь знань: 01 Освіта/педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Спеціалізація: Вчителі географії, економіки

Напрямок: розвиток професійних компетентностей

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітню програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри природничо-математичної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 09 від 15 жовтня 2019 р.).

Освітню програму затверджено Вченою радою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 06 від 17 листопада 2019 р.) та введено в дію наказом ректора № 189/1 від 02 грудня 2019 р.

ПЕРЕДМОВА

Освітню програму розроблено проєктною групою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти згідно з вимогами Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р, а також рекомендаційного листа МОН України від 28.04.2017 № 1/9-239.

Програма укладена на базі другого рівня вищої освіти (спеціаліст/магістр) та відповідає 8 рівню Національної рамки кваліфікацій.

Розроблено проєктною групою у складі:

1. Пустовіт Г.П., д.пед.н. професор кафедри природничо-математичної освіти;
2. Юзик О.П., к.пед.н., доцент кафедри природничо-математичної освіти;
3. Королюк А.П., ст. викладач кафедри природничо-математичної освіти;
4. Лис Ю.В., методист кабінету природничих предметів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Загальні положення

Освітня програма для підвищення кваліфікації вчителів географії й економіки розроблена на основі сучасної державної освітньої політики, стратегії реформування освіти, а також із врахуванням концепції Нової української школи.

Актуальність програми полягає у необхідності підготовки вчителя до реалізації освітньої політики держави шляхом опанування новітніми практиками, технологіями, методиками, формами, методами професійної діяльності на засадах інноваційних освітніх підходів з урахуванням потреб педагогів, держави та глобалізованого світу.

У Концепції Нової української школи визначені пріоритетні завдання сучасної освіти: комплексне формування динамічної комбінації системи знань, способів мислення, цінностей, громадянських переконань шляхом реалізації компетентнісного підходу. Посилюється орієнтація навчання на результат у формі ключових освітніх і життєвих компетентностей учнів, розвинутих на основі мобільної сукупності знань, поглядів, ціннісних орієнтирів, успішної самореалізації в професії і житті. Важливим завданням є формування особистості, патріота, інноватора, здатного конкурувати на ринку праці, розвивати економіку, навчатися неперервно впродовж життя.

Згідно з головними принципами Нової української школи провідне місце відводиться умотивованим вчителям нової формації, які перебувають в авангарді суспільних та освітніх перетворень, є професійно успішними і компетентними агентами змін. Такі вчителі виконують в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта, менеджера освітнього процесу, мають академічну свободу, володіють навичками випереджувального проектного підходу до управління процесами планування й організації навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення й способів формування оцінювання, самостійно й творчо здобувають інформацію, організовують інноваційне освітнє середовище, у центрі якого знаходиться дитина.

Педагоги Нової української школи закладають надійне підґрунтя для навчання впродовж життя з метою особистісної реалізації здобувачів освіти. Переосмислення соціальної і професійної місії вчителя-новатора актуалізує необхідність підготовки фахівців, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймаючи креативні рішення в нестандартних педагогічних ситуаціях, уникаючи стереотипізації і шаблонів, засвоювати нові професійні ролі і функції, забезпечувати поступальний розвиток країни, реалізовувати освітні проекти національного масштабу, бути готовими до конкуренції на європейському і світовому ринку освітніх послуг тощо.

1.2. Цільова аудиторія

Учителі географії й економіки закладів освіти різних типів і форм власності.

1.3. Мета програми

Метою освітньої програми є підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності учителів географії й економіки щодо реалізації завдань державних стандартів освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти, запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Виконання вчителями географії й економіки вимог освітньої програми підвищення кваліфікації забезпечить наступні результати навчання:

знання та розуміння сучасних тенденцій розвитку освіти;

здатність до планування, моделювання та організації освітнього процесу, створення сучасного освітнього середовища;

готовність до впровадження сучасних освітніх технологій, методик, інтерактивних форм навчання спрямованих на формування компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти;

здатність до проектування власного професійного розвитку з метою надання якісних освітніх послуг, ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків.

1.4. Напрями підвищення кваліфікації учителя географії, економіки

Головна ідея підвищення кваліфікації педагогічних працівників полягає в забезпеченні індивідуально-особистісного та професійно-діяльнісного самовдосконалення слухачів на основі актуалізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду відповідно до індивідуально-особистих інтересів, соціальних запитів держави щодо ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків.

Курси підвищення кваліфікації для вчителів географії й економіки спрямовані на оволодіння слухачами новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, методики навчання, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей шкільного віку, здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів сучасної школи; розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні, усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв'язання, навички ефективно та конструктивно участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективно командної роботи, вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів; вміння вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розмірковувань та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати

педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій); вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави; здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства; знання навчального предмету, фахової методики, інноваційних технологій навчання.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

2.1. Зміст та обсяг освітньої програми

Зміст освітньої програми враховує особливості професійної діяльності вчителя в умовах реформування освіти, а також перспективи реалізації Концепції «Нова українська школа» і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікацій, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників; запитами замовників освітніх послуг.

Значна увага приділяється розвитку навичок професійного саморозвитку слухачів.

2.2. Форма та структура освітньої програми

Освітня програма передбачає очну форму навчання.

Очна форма навчання організовується шляхом проведення:

інтерактивних лекцій;

тематичних дискусій;

практичних занять (семінарів, практикумів, тренінгів, майстер-класів тощо);

контрольних заходів (організаційно-настановне заняття, конференція з обміну досвідом).

Обсяг освітньої програми складає 30 годин (1 кредит ЄКТС).

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

**підвищення кваліфікації вчителів географії, економіки
за напрямом «Розвиток професійних компетентностей»
заочною формою навчання (30 аудиторних годин)**

Назви модулів і тем	Форма навчання			Усього
	Лекція, дискусія	Практичне заняття	Контроль	
Модуль 1. Професійний розвиток педагога				
Тема 1. Підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності педагогічних працівників	2			2

Тема 2. Налагодження співпраці зі здобувачами освіти, їх батьками, працівниками закладу освіти	2			2
Тема 3. Організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності	2			2
Усього годин за модулем	6			6
Модуль 2. Методика й організація освітнього процесу				
Тема 1. Методика організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з географії	2			2
Тема 2. Особистісно орієнтований підхід до методики навчання географії	2			2
Тема 3. Методика реалізації проектної технології у процесі вивчення географії		2		2
Тема 4. Реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі з географії як необхідна умова забезпечення ефективності географічної освіти	2	2		4
Тема 5. Розвиток ініціативності та підприємливості на уроках географії	2			2
Усього годин за модулем	8	4		12
Модуль 3. Технологічна карта сучасного уроку				
Тема 1. Технологічна карта уроку географії як сучасна форма планування педагогічної взаємодії вчителя та учнів	2			2
Тема 2. Забезпечення компетентнісного підходу в освітньому процесі на уроках географії	2			2
Тема 3. Організація контрольно-оцінювальної діяльності вчителя географії		2		2
Тема 4. Інноваційні методи навчання та виховання учнів на уроках географії	2			2
Усього годин за модулем	6	2		8
Модуль 4. Діагностичний				
Організаційно-настановне заняття			2	2

Конференція з обміну досвідом			2	2
Усього годин за модулем			4	4
Усього	20	6	4	30

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1.

Професійний розвиток педагога

Тема 1. Підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності педагогічних працівників

Професійна підготовка педагогічних працівників у контексті реформи освіти: сучасні виклики та вимоги. Пріоритетні напрями науково-методичної підтримки в умовах неперервної освіти: розвиток фахових (предметно орієнтованих/базових) компетентностей педагогів; створення інструментального методичного середовища для реалізації системного підходу до провадження освітньої діяльності; налагодження динамічної функціональної взаємодії методичних служб різних рівнів з іншими організаціями.

Особливості професійної діяльності у галузі загальної середньої освіти. Професійні стандарти. Підвищення кваліфікації у системі професійної підготовки педагогічних кадрів. Змістове поле науково-методичної роботи з педагогічними працівниками. Інноваційні форми науково-методичного супроводу. Моделювання роботи школи технологічної майстерності. Авторські творчі продукти (проекти, навчально-, науково-методичні розробки та ін.).

Підготовка та проведення атестації педагогічних працівників: нормативний та науково-методичний аспекти. Сертифікація педагогічних працівників, умови та порядок її проведення. Інструменти сертифікації: незалежне тестування фахових знань та умінь, самооцінювання власної педагогічної майстерності (е-портфоліо), вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації. Значення атестації та сертифікації для професійного розвитку педагогічних працівників.

Тема 2. Налагодження співпраці зі здобувачами освіти, їх батьками, працівниками закладу освіти

Практична реалізація принципу дитиноцентризму. Становлення педагогіки партнерства. Форми і прийоми налагодження співпраці зі здобувачами освіти на уроці.

Форми та методи залучення батьків до партнерської взаємодії. Інструменти та канали інформування батьків, отримання зворотного зв'язку, створення комфортних умов спілкування.

Взаємодія педагогічних працівників: супервізія та фасилітація процесу обміну досвідом. Вирішення спільних завдань та проблем професійної діяльності педагогічних працівників. Організаційні заходи для налагодження командної роботи у закладі освіти.

Тема 3. Організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності

Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності. Законодавче поле академічної доброчесності. Основні види порушень академічної доброчесності (плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Особливості дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності педагогічних працівників та здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про недотримання ними принципів академічної доброчесності. Кодекс академічної доброчесності школи. Організаційна структура системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, що передбачає дотримання академічної доброчесності працівниками закладів освіти та здобувачами освіти.

Модуль 2.

Методика й організація освітнього процесу

Тема 1. Методика організації і проведення позакласної та позашкільної роботи з географії

Основні завдання позакласної роботи: формування в учнів навичок самостійної роботи з географії в позаурочний час, поглиблення та розширення знань, здобутих під час уроку, розвиток пізнавальних інтересів учнів, розширення їхнього світогляду, підвищення загальної культури, виховання любові до рідного краю, своєї Батьківщини, бережливого ставлення до природи, загартовування учнів при поєднанні краєзнавчої роботи з туризмом, змаганнями з орієнтування тощо.

Методи проведення позакласної роботи: словесні (лекція, бесіда, доповідь, інтерв'ю); практичні; спостереження; дослідницько-експериментальний метод; конструювання та моделювання; екскурсійно-туристичний; вивчення різноманітних джерел географічних знань; картографічний метод.

Форми позакласної роботи: гурток (тематика гуртків, планування роботи); географічний клуб; географічне товариство; краєзнавчий музей.

Принципи позакласної роботи з географії: виховуючого навчання, зв'язку навчально-виховної роботи з життям, добровільності, інтересу, самодіяльності.

Основні напрями позакласної та позашкільної роботи з географії: туристсько-краєзнавчий, науково-дослідницький, культурно-просвітницький, трудового виховання тощо.

Особливості проведення учнівських олімпіад з географії. Організація і проведення учнівських турнірів з географії. Значення турнірів в популяризації ролі географічних знань. Правила проведення турнірів.

Тема 2. Особистісно орієнтований підхід до методики навчання географії

Сутність поняття особистісно зорієнтованого навчання. Порівняння особистісно зорієнтованого та традиційного навчання. Особливості філософії, мети, змісту та методики особистісно зорієнтованої освіти. Учитель і учень в

особистісно зорієнтованому освітньому процесі. Особливості організації освітнього процесу ЗЗСО з позиції мети освіти, учасників освітнього процесу.

Диференційований, індивідуальний та особистісний підхід у освітньому процесі. Головні закономірності і принципи особистісно орієнтованого навчання і виховання. Сучасні методи суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів і учнів. Етапи особистісно орієнтованого навчання: орієнтація, цілепокладання, проектування, виконання, контроль і оцінювання. Компоненти особистісно орієнтованого навчання і виховання: цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контроль-регулювальний, оціночно-результативний.

Тема 3. Методика реалізації проектної технології у процесі вивчення географії

Історія виникнення проектної технології. Функції вчителя у проектній діяльності. Цілі, завдання та дидактична мета проекту. Класифікація проектів. Етапи реалізації проекту.

Вплив проектної технології на розвиток умінь учнів шукати і використовувати додаткову навчальну інформацію, критично оцінювати здобуту інформацію та її джерела, аналізувати, робити висновки, використовувати отриману інформацію в особистому житті, здобувати нові навички та формувати освітні компетентності, працювати в команді.

Методика реалізації проектної технології шляхом продуктивної пізнавальної діяльності. Розвиток дослідницької та експериментальної активності учнів, формування вміння самостійно збувати нові знання та поєднувати їх в єдину систему.

Тема 4. Реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі з географії як необхідна умова забезпечення ефективності географічної освіти

Діяльнісна компонента змісту географічної освіти. Робота з географічною літературою, картами, таблицями, схемами.

Проведення досліджень та дослідів (експериментів) з географії. Дослід як спосіб відтворення явища чи об'єкта природи в спеціально створених умовах.

Організація досліджень на місцевості. Робота на шкільному географічному майданчику.

Практичні роботи з географії як засіб формування вмінь та навичок учнів. Методичні рекомендації щодо організації та проведення практичних робіт. Етапи виконання практичної роботи: розробка алгоритму роботи, робота в групах.

Географічні задачі як засіб формування географічної компетентності учнів. Методика розв'язування олімпіадних задач та задач включених до тестів ЗНО.

Тема 5. Розвиток ініціативності та підприємливості на уроках географії

Сутність поняття «компетентність», «ініціативність і підприємливість». Інструменти стимулювання розвитку ініціативності та підприємливості на уроках географії. Виклики для українського вчителя. Технологія формування та

розвитку ініціативності і підприємливості. Інтерактивні методи формування і розвитку ініціативності та підприємливості учнів. Творення підприємницького тла уроку географії: методичні поради. Моделювання заняття, проєкту. Презентація результатів групової роботи.

Модуль 3.

Технологічна карта сучасного уроку

Тема 1. Технологічна карта уроку географії як сучасна форма планування педагогічної взаємодії вчителя та учнів

Поняття «технологічна карта». Види і прийоми укладання технологічної карти. Послідовність укладання технологічної карти: назва, мета та завдання уроку; структурні частини уроку; методи; засоби; тривалість уроку. Особливості наповнення технологічної карти уроку географії із методичною структурою уроку. Наповнення технологічної карти уроку з географії додатковими матеріалами. Укладання технологічної карти уроку географії. Підведення підсумків.

Тема 2. Забезпечення компетентнісного підходу в освітньому процесі з географії

Пріоритетність компетентнісного, особистісного зорієнтованого і діяльнісного підходів до змісту освіти.

Суть компетентнісного підходу: спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток в учнів ключових компетентностей (вміння вчитися, здоров'язберігаюча, загальнокультурна, комунікативна, інформаційна, громадянська, соціальна компетентності) та предметних (галузевих) компетентностей.

Головні завданням шкільної географії в світлі компетентнісного підходу.

Визначальні категорії компетентнісного підходу: поняття «компетенція» та «компетентність».

Проблеми запровадження компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Умови запровадження компетентнісного навчання в закладах загальної середньої освіти: використання інноваційних технологій в освітньому процесі; зміна конструкції уроку – головної форми освітнього процесу; створення умов для самоосвітньої діяльності учнів; забезпечення інформаційної компетентності учнів: мультимедійне навчання, комп'ютерне моделювання; використання варіативної складової навчальних планів: авторських програм, курсів за вибором, спецкурсів, факультативів; визначення критеріїв оцінювання компетентності учнів.

Тема 3. Організація контрольної-оцінювальної діяльності вчителя географії

Удосконалення контрольної-оцінювальної діяльності вчителя географії в умовах компетентнісно зорієнтованої освіти. Оптимізація сучасних методів та форм оцінювання навчальних досягнень учнів.

Основні вимоги до сформованості компетентнісних результатів навчання географії. Технологія конструювання тестових завдань з географії. Типи тестових завдань та їх характеристики.

Організація та проведення загальнодержавних тестувань: ЗНО та природознавчих ігор. Міжнародне моніторингове дослідження «PISA» як індикатор рівня сформованості предметних, міжпредметних та ключових компетентностей учнів.

Тема 4. Інноваційні методи навчання та виховання учнів на уроках географії

Роль сучасної освіти. Інтеграція наскрізних умінь у щоденне шкільне життя та формування компетентностей як пріоритетне завдання педагога. Інновації в освіті. Класифікація інновацій. Інноваційні методи навчання та виховання дітей.

Організація навчання в команді. Види командної роботи. Кооперативне навчання. Критичне мислення на уроках географії.

Модуль 4. Діагностичний

Організаційно-настановне заняття

Реєстрація слухачів. Організація та проведення вступного інструктажу з охорони праці. Ознайомлення з організацією, змістом та умовами проведення курсів. Надання рекомендацій щодо вибору теми конференції з обміну досвідом.

Конференція з обміну досвідом

Організація обговорення педагогічних інновацій, елементів нових технологій навчання, що сприяють розвитку професійної компетентності вчителя географії й економіки.

Рефлексія освітньої програми підвищення кваліфікації вчителів географії й економіки.